



Na památku své milé vesničky Běrunice složila a napsala její rodačka:

**prof. Mgr. Iva Plchová – Tillmanová
Pardubice v červnu 2005**

Běrunice, milé moje Běrunice,
Ty vesničko mého mládí,
I když čas tak rychle pádí,
Ty vždy budeš v srdci mém
Jako zlatý diadém.

Zde jsem byla vychována
v škole, v rodném domku mém,
zde jsem v domku našem žila
obklopena balzámem.

V mysli stále žiješ se mnou,
Nitkou zlatou, hebkou, jemnou
Ty mé srdce objímáš
A sílu mi dodáváš

Zde po cestičkách běrunických
v mládí jsem chodívala
a kam v stáří, plna lásky
vždy jsem se vracívala.

Dnes už z domku ku hřbitůvku
Vede cesta kroky mé,
Tam, kde sen svůj spí už věčný
Vše, co je mi tak drahé.

I oni tě milovali,
Vesničko ty naši milá,
Pro tebe vždy pracovali,
Bys vzkvétala, byla silná.

A tak žij, ty vesničko má,
Žij pro všechny budoucí,
By i oni v tobě našl
i to své srdce horoucí.

By i oni se vraceli
S úctou k tobě, s vážností
Tak, jak já se dneska skláním
V pokoře a s vděčností.

Na činnost Sokola Běrunice vzpomíná

prof. Mgr. Iva Plchová – Tillmanová

Píše se červen roku 2005. Dnes už i já patřím ke starším obyvatelům, kteří prožili své dětství a mládí v Běrunicích. I když mě životní vítr zavál daleko od své rodné vesničky, nikdy jsem jí neopustila, ale celý život jsem se k ní stále vracela. Můj dědeček, bývalý běrunický řídící učitel Robert Svoboda, říkával: „Rádi se vracím na místa, kde po pěšinách chodilo naše mládí.“ A moje mládí chodilo po běruňských cestách a pěšinkách, a proto se ráda vracím.

Vyrůstala jsem v učitelské sokolské rodině. Od dětství mě moji rodiče a tety vychovávali v duchu sokolských myšlenek, které předávali nejen mně a mým bratřům, ale jako učitelé se snažili předávat je též svým běruňským žákům, mladým lidem, ve kterých spatřovali budoucnost našeho národa. Učili je bojovat za svobodu národa, učili je vyznávat sokolské heslo: „Ve zdravém těle zdravý duch.“

Letos naše vesnička Běrunice vzpomíná 100.výročí založení Sokola v Běrunicích. I já se vrátím do minulosti a zavzpomínám nejen na mé sokolské dětství a mládí, ale na sokolský život u nás v Běrunicích vůbec.

Tělocvičná jednota Sokol v Běrunicích začínala téměř z ničeho. Cvičilo se všude, kde to šlo. I z našeho dětství známá Kvízovka původně posloužila jako cvičební plocha. Poměry se zlepšily, když Sokol zakoupil budovu, zbytek bývalého dvora. Náš tatínek, učitel František Tillman, vyfotografoval tuto budovu.



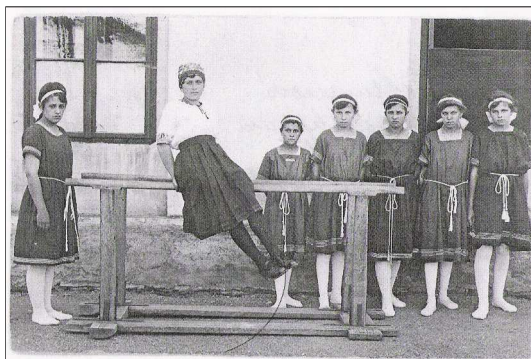
Původně sloužila jako maštal pro koně. Dlouhá stavba s malými okénky, místo podlahy jen udusaná hlína. I já si z dětství, i když jen matně, pamatuji, že za budovou směrem k bývalým Šafaříkovým byla voda. Jako malí žáci a žákyně běruňského Sokola jsem též pomáhali vodu zasypávat. Teď už bylo možné na něčem pracovat. Řady příznivců Sokola rostly. První, co už mám jasně v mysli, byl rok 1933, kdy běruňské jednotě Sokol bylo svěřeno uspořádání župního sokolského sletu. Pro vyjasnění několik sokolských jednot tvořilo okrsky a několik okrsků tvořilo župu. Každá župa nesla jméno některého sokolského činitele. My jsme byli: Běrunice, župa Denisova

Uspořádání župního sletu bylo pro běruňskou jednotu Sokol ctí, ale také velkým pracovním závazkem. Vlastní vystoupení se konalo na lukách za tratí, za posledními domy Malé Ohrádky. Tehdy už se také projevila soudržnost běruňských sokolů. Ochotně přispěchali na pomoc, i když věděli, že se vše děje zdarma, jen z nadšení. Okolo celé cvičební plochy na lukách byly udělány lavice k sezení – dřevěné kůly, na nich přibitá prkna. Pro cvičence tam musely být značky. Náš tatínek František Tillman přišel na to, aby se schovávala víčka i spodky plechových krabiček od krémů, různých mastí atd. Víčka se prorazila hřebíkem, který se zatloukl do polínka, dole zašpičatělého. To se pak zatlouklo do země a byly značky. Vše se soustředilo u nás nebo v sokolovně a běruňští sokolové se předháněli, kdo přinese víc značek.

Dlouhý průvod sokolů prošel při sletu Běrunicemi a všichni obyvatelé při hlavní silnici si ochotně zakoupili prapory, takže v každém domě vítal sokoly vlající prapor. Na cvičišti bylo svépomocí vybudováno jeviště, kde na ukončení sletu sokolové předvedli závěrečnou scénu „Vlast trpící a vítězná“, která končila holdem Sokolstva naší vlasti. Náš tatínek vyfotografoval závěrečný živý obraz. I když já jsem na fotografii jako malá holčička, všechny lidi – členy Sokola bych uměla jistě dne pojmenovat.

Samozřejmě, že na slet přijeli i „kramáři“ se svými stánky. Chtěli utržit peníze za své zboží. Poněvadž i Sokol potřeboval vydělávat, aby jednak kryl výlohy za slet, jednak aby získal peníze na další zvelebování sokolovny, přišlo se na to, aby i Sokol měl na sletu svůj stánek. Tehdy sokolské ženy zdarma napekly různé dorty, cukroví atd. a i za takto vydělané peníze se pokryly různé náklady.

Vzpomínám si na následující. I při jiných příležitostech



byl sokolský stánek, kde se prodávaly sladkosti zdarma napečené ženami – sokolkami. Když někdo přišel k nám už za tmy, zaklepal na naše kuchyňské okno, kde jsme večer pobývali a my jsem dotyčnému přišli otevřít. Jednou večer, když bylo zase před nějakou sokolskou slavností, někdo u nás zaklepal na okno. Naši šli otevřít, ale nikde nikdo. Až pak si v té tmě všimli, že pod oknem na záhoráci na tácech leží dva dorty. I teď, když jsem na to s bratrem Vladimírem Tillmanem vzpomínali, velmi jsme si toho cenili. Neboť: já daruji, protože chci darovat, a to z přesvědčení, chci podpořit dobrou věc, ale nečekám za to slávu. Naši se jistě dodatečně dozvěděli, kdo dorty daroval, ale od dárců to bylo hezké gesto.

Bylo potřeba zvelebovat zakoupenou budovu, která se měla stát „naší sokolovnou“. Všichni sokolové skutečně dřeli, co se mohlo odpracovat dobrovolnou prací, odpracovalo se. Jaká radost vždy ze všeho nového, jak jsem se radovali, když místo udusané hlíny se objevila nová prkenná podlaha!! Dnes jsou už v budově sokolovny parkety, ale před nimi tam byla prkenná podlaha. Co světla přibývalo v rodícím se sále, když místo malých okének vznikla velká, prostorná okna, která jsou v sokolovně dodnes!! A opět nastoupily sokolské ženy – dobrovolnice, které okna vyčistily. Když jdu teď okolo sokolovny, často se zadívám na první okno vlevo a vzpomínám, že to jsem tehdy vyčistila já jako malá holčička spolu naší tetou pí. Uč. Marií Tillmanovou a se Zdenou Jandovou, pozdější Kadaňovou. Jak jsem na to tenkrát byla pyšná!

Teď zavzpomínám na naše dětská sokolská divadelní představení, různé besídky, akademie, oslavy před 2. světovou válkou. Výtěže z nich vždy pomohl k zakoupení něčeho nového.

Divadelní představení: překrásné vzpomínky z mého dětství a mládí. Vše se soustředilo u nás, v našem domě č. 163. už jako malá holčička jsem milovala ty večery, kdy se před připravovaným divadelním představením v naší kuchyni scházeli hudebníci, aby nacvičovali skladby, kterými doprovázeli herce – zpěváky. Naše teta Anna Tillmanová hrála překrásně na housle, vždy celý orchestr vedla. Náš tatínek František Tillman hrál na violu. Na čelo hrál pan Josef Steklý. Míval obchod v rohovém domě za školou, který nakonec po různých majitelích koupila Eva Tománková, provdaná Němcová. Po smrti pana Steklého na basu a na čelo hráli bratři Veselí. Jeden bydlel v prvním domě při vstupu na malou Ohrádku, jeho bratr bydlel na Vyklekách. I to si pamatuji, jak opěrné bodce jejich nástrojů nám propíchnaly v kuchyni linoleum, takže naši jim pak dávali pod bodce podložku. Když tetiny hbité ruce později oslabil revmatismus a nemohla už na housle hrát



vedení orchestru se ujal náš tatínek. Později také v tomto sokolském orchestru vypomáhal hrou na harmoniku pan Jindra Hofman. Náš dědeček Robert Svoboda – hlavně před válkou a pak ještě i za války – rozepisoval vždy celé dny party pro jednotlivé nástroje.

Plakáty. Naši za své peníze nakoupili bílý balicí papír, který tatínek rozstříhal na menší plakáty a na ně štětcem modře a červeně ozdobným písmem maloval a psal vše o chystaném sokolském představení. Plakáty se pak připínáčky připíchaly na vrata běruňských stodol. Pamatuji se, že naproti nám u Lísků, později u Štěpánů, měli také původně velká dřevěná vrata, vjezd do stodoly. Později vrata zrušili. V mém dětství na těch vratech vždy též býval plakát a já jsem se na něj celou dobu až do představení dívala nábožně z našich oken a v duchu jsem už hrála naše

divadelní představení. Plakáty se vozili i do sousedních vesnic, takže sokolská divadelní představení se stala známá a v obecnstvu bylo vždy hodně i přespolních diváků.

Kulisy: opět výtvarníkem byl náš tatínek. Bylo potřeba na scéně vytvořit vesnické domy? Tatínek nakoupil dřevěné „lajsníčky“, zbil je příslušně k sobě, na ně přidělal opět balicí papír a na něj namaloval vesnici. Byla potřeba zahrada? Tatínek zbil „lajsníčky“ do tvaru mříže, na ně se přiděly z papíru vytvořené umělé květiny a listy a byla zahrada. Tak to šlo jedno za druhým. Použité kulisy se pak rovnaly na půdu nad jeviště a občas se z nich ještě něco mohlo znovu použít.

Už jako dítě jsem vystupovala ve všech představeních. Též hodně vystupoval i můj bratr Vladimír Tillman. Bratr Zdeněk Tillman byl o dost mladší než my, ale také se pamatuji, jak při jedné akademii vystupoval a s dětmi říkal říkanku. Jmenovala se „Trstíčky“. Mám ji též celou napsanou. Zdeňkovi byly tehdy asi 3 – 4 roky (bylo to až po válce asi v roce 1947), a a protože byl maličký, musel stát v první řadě.



Já jsem stála v zákulisí a vše pozorovala. Zdeněk chvíli říkal, chvíli se drbal na noze, chvíli mával na lidi v obecnstvu, zkrátka lidi se tak bavili, že si vyžádali opakování.

Naše dětské role: tehdy ještě nebylo jeviště v sokolovně a tak se hrálo buď v hostinci u Votavů, nebo v hostinci u Antošů (později u Klikarů). Vždy se postavilo provizorní jeviště, které se po představení opět složilo. Měli jsme vždy velký úspěch. Hostovalo se též ve Výklenkách, v Kněžičkách a na Dlouhopolsku a vždy byla velká návštěvnost. Škoda, že nemáme zachycena ve fotografiích různá představení, ale tehdy ještě fotografická technika nebyla na takové výši. Dnes dotyčný vezme fotoaparát a „stříhá jeden snímek za druhým“. Tehdy to bylo složité. Musel se postavit stativ, pak dlouze zaostřovat atd. Náš tatínek už tehdy fotografoval, ale jedině co mohl udělat, tak alespoň u nás doma zachytil mne a bratra v různých rolích. Dali jsme k dispozici alespoň tyto snímky a s nimi se mi vybavují i názvy některých předválečných dětských sokolských divadelních představení.

Například:

Princezna se zlatou hvězdou na čele (Iva Tillmanová jako víla Světluška, Jiří Svoboda jako dvořan Bublínka)

Kulíšek (Iva Tillmanová jako Kašpárek)

Krakonoš a kmožr Kalous (Iva Tillmanová jako stará žena Broukalka)

Zelené království (tento název se s bratrem pouze domníváme. Čarovný květ. Taneční vločky, recitace, výstupy.

Věrné milování, Rej květin, Písnička, Tanečnice.

Rok od roku naše sokolovna vzkvétala, na jejím vzhledu se odrážela usilovná práce sokolů. Tak v ní bylo postupně vybudováno jeviště a pak už všechna sokolská divadelní představení, besídky a akademie se konaly v sokolovně. Jakou radost nám všem přinášelo, když se vybralo hodně peněz a přemýšlelo se, co vše se za ně do sokolovny pořídí. V naší rodinné kronice, kterou píše, mám zachované jedno takové vyčíslení a i to, jak naši rodiče a tety sami dodali peníze ze svého, aby suma byla zarovnaná.

Postupně se pořídilo mnoho. Měli jsme bradla, hrazdu, koně, kozu, kruhy, lano na šplhání, odrazový můstek, žíněnky, disky, koule, činky, volejbalovou síť a míče, stolní tenis atd.



Všech cvičení se zúčastnila vždy i jednota Sokol Běrunice. Přípravy trvaly už několik dní předem. To bylo něco pro nás, sokolskou mládež. Pan statkář Václav Král zapůjčil žebříňáky, které jsme ozdobili zelenými větvemi a bílo-modro-červenými pentlemi z krepového papíru. Vpředu se z velkých větví udělala jakási brána a uprostřed ní jsme pověsili velkou ceduli s nápisem: Běrunice-Župa Denisova. Dvnití žebříňáku se z dlouhých prken udělaly lavice k sezení. V ten pro nás slavný den pan Král zapůjčil též koňské potahy i s kočím (myslím, že to býval pan Křivský z Kruhovky, byla za Běrunicemi směrem k Vacinku, páhily se tam výborné cihly). Do žebříňáku se usadili malí žáčci a žákyně, ti větší, dorostenky, dorostenci, muži a ženy a též mnoho rodičů nasadili na kola, a tak se jelo do vesnice, kde se slet konal. Po cestě jsme zpívali jednu sokolskou píseň za druhou: 6. července na strahovských skalách, Lví silou vzletem sokolím a další. Do příslušné vesnice se tak sjížděli sokolské žebříňáky ze všech složek. Dopoledne byly zkoušky, odpoledne už byla vystoupení pro veřejnost. Večer jsme se zase za zpěvu a jáсотu vraceli domů, takže Běrunice už z dálky slyšely, že se vracíme a na návsi přede sokolovnou už na nás čekalo plno těch, kteří se nemohli sletu zúčastnit.

Tehdy už od roku 1933 nastupoval ve světě fašizmus. V Německu Adolf Hitler se stal zosobněním této hrůzy, která v budoucnu dopadla i na náš národ..

Ale u nás v té době Sokol stále pracoval a snažil se lidi vychovávat v duchu svých myšlenek v boji za



Foto: VI. Tillman jako malý vojáček, dospělí Anna Cimrová a Fr. Petrovický.)

svobodu našeho národa. Vždyť i v těch sokolských písních jsme se obraceli k Matce Vlasti: „Orej, Máti, orej, práva nám vyorej. Až nebudeš moci, sokola zavolej! Sokola zavolej od slovanské Prahy, on ti dopomůže zahnat naše vrahy.“

V září r. 1937 zemřel náš první prezident T. G. Masaryk. Celý národ želel jeho odchodu. Také v Běruňské sokolovně se konala tryzna na rozloučenou. Náš tatínek udělal návrh tryzny a pomohl mu s ní pan učitel Barták, který tehdy učil na běruňské škole a byl to též zanícený sokol. Uměl dobře malovat a tak na návrh našeho tatínka na černou látku bíle namaloval českého lva. Tato látka kryla jeviště vzadu. I další celé jeviště tatínek pokryl černou látkou, uprostřed udělal katafalk, na kterém stála busta pana prezidenta. Okolo byly bílé květy a planuly vysoké svíce. Vypadalo to velmi pietně. Tato scéna je zobrazena též v almanachu, který byl vydán k 150ti letému trvání běruňské školy. Já jsem při loučení s T.G. Masarykem přednášela báseň. Kostelníkem v běruňském kostele byl tehdy starý pan Velechovský. Bydleli v domě naproti nám a vedle nich Šprtovi. Dnes už jsou oba domy zbourané a na tom místě stojí vilka Štěpánových. S p. Velechovským naši tehdy dojednali, že bude čekat v kostelní věži u zvonu a jakmile mu dá náš tatínek ze sokolovny z prvního okna u jeviště bílým šátkem znamení, pan Velechovský začne zvonit. Tak se také stalo. Já jsem tehdy jako 11letá holčička stála na vyvýšeném místě dole pod jevištěm u 1. otevřeného okna a když jsem měla začít přednášet báseň, tatínek dal znamení a p. Velechovský začal zvonit. Pamatuji se na to jak o dnes, jak jsem v duši cítila smutek, když s mými slovy na rozloučenou zněl též nám tak dobře známý hlas zvonu z běruňského kostelíčka. A také se pamatuji i na to, jak sál v sokolovně byl naplněn do posledního místečka běruňskými sokoly a i ostatními lidmi z Běrunic, kteří se přišli též rozloučit.



Do běruňského Sokola se začleňovalo stále více lidí. Na běruňskou školu přišli učit též mladí učitelé, kteří se také ztotožňovali se sokolskou myšlenkou a pracovali též. Pamatuji se například jména: pan učitel Smítko a pan učitel Kubíček. Na fotografii ze závěrečné scény při župním sletu v Běrunicích jsou též oba. Jeden z nich představuje J. Fügnera, druhý M. Tyrše, tedy oba zakladatele Sokola. Vzpomínám též na mé cvičitelky v Sokole, když už jsem byla v dorostenkách. Nejdřív naší cvičitelkou byla naše teta pí. učitelka Marie Tillmanová, pak místo ní nás převzala pí. učitelka Pešatová, pozdější Šebková a po ní pí. učitelka Antonie Žirovnická, pozdější Zelená.

Náš tatínek, p. učitel František Tillman, cvičil dorostence. Velmi si je oblíbil, říkal jim „moji hoši“ a ti „hoši“ měli rádi zase naopak našeho tatínka. Cvičil je mnoho let i potom, když už ti „jeho hoši – dorostenci“ se věkově dostali do mužů. Pamatuji se některá jména těchto chlapců. Byli to například: Dobra Hochberger, Slávek Steklý (jeho tatínek byl truhlář), Slávek Mašinda (z uličky), Pepík Kacrda (z Vršek), Ota Patera, Jarka Louda (z Ohrady) a další. Tatínek z nich vychoval dobré cvičence. Nejšikovnější v cvičení na náradí byli Dobra a oba Slávkové. Mám zachovanou fotografii, kdy všechny tyto tři cvičence v roce 1938 tatínek poslal jako zástupce běruňské jednoty Sokol do Prahy, kde v Tyršově domě probíhala „Škola ČOS“ pro závodníky dorostence nářadového tělocviku. Všichni tři chlapci tam tehdy výborně reprezentovali naši sokolskou jednotu Běrunice. Na fotografii sedí všichni tři vedle sebe na lavici vlevo v první řadě. Zleva: Dobra Hochberger, Slávek Steklý, Slávek Mašinda.

V roce 1938 se v Praze konal X. Všesokolský slet. Tehdy i náš tatínek se „svými hochy – dorostenci“ se ho zúčastnil. Chtěl hochům ukázat, aby na vlastní oči viděli to sokolské celonárodní nadšení. Tatínek je zachycen na fotografii, jak v sokolském kroji pochoduje v průvodu pro Praze při tomto sletu.

V naší sokolovně se začaly pořádat také sokolské taneční zábavy. Pamatuji se na první sokolské posvícení v roce 1938. Naši tehdy nacvičili se mnou, s Jaru Tománkovou (pozdější Pavláskovou) a se Slávkem Steklým taneční vystoupení, které jsme zatančili na úvod sokolského posvícení. Sál tehdy „praskal ve švech“, co přišlo lidí. Pamatuji se, že pořadatelé museli násilně usměrňovat lidi, abychom pro vystoupení naší „trojky“ měli v sále místo. Je zachována naše fotografie (zleva: Jara, Slávek, já).

Bylo těsně před válkou. Psal se rok 1940. A já musím vzpomenou na to, jak jsme v naší sokolské rodině prožili i smutek. Tak jak to v životě bývá, kdy se v něm střídá radost – smutek, smutek – radost.

My, sokolská děvčata tehdy kolem 15ti let, jsme cvičily v dorostenkách. Strašně rády jsem hromadně též zpívaly a byli jsme velmi dobře sezpívané. Uměly jsme nejen plno národních písní, ale i plno tehdejších šlágrů a hitů, které byly rozšířeny mezi mládeží. Vše jsem zpívaly dvojhlasně. Mnohdy večer, když jsem se sešly v Opatrovně, jsem se vydaly i na procházku po vsi. Opatrovna bylo velké sokolské cvičební místo hned u sokolovny. Teď je tam budova mateřské školy. Po vsi jsme chodily od matičky na Kvízovce, dál přes celou vesnici až k matičce tehdy před Novákovým zahradnictvím, přes celou Ohradu až ke kolejím a zase zpět. Tehdy téměř u každého domu, kde to šlo, byla lavička. Na nich večer po práci sedávaly běruňské hospodyně a i hospodáři a povídalo se. Na Ohradě byla lavička jedna vedle druhé. Když jsem tam při našem večerním koncertu třeba přestaly na chvíli zpívat, abychom si oddechly, nebo se poradily, co budeme zpívat dál, už na nás ženské křičely: „Zpívejte, děvčata, zazpívejte nám tuhle a tuhle.“ A my jsem zpívaly. Do naší sokolské party patřila i Anča Příbylová z Kroutilovy ulice. Pěkná blondýnka s jiskrnými modrými očima. Nezkazila žádnou legraci. Já jsem ji měla moc ráda. Anča též dobře cvičila na nářadí. Měla sílu v rukách, jak doma musela pracovat, a tak přitáhnout se na kruhách a z toho udělat přemet – to byla pro ni maličkost.

Bylo léto r. 1940. Jednou Anča nepřišla na naše sokolské „zpěvánky“. „Nevíte co je s Ančou, že nepřišla?“

„Anča je v nemocnici.“ A co se stalo.

Žne se chýlily ke konci a po celých Běrunicích hučely mlátičky, které zpracovávaly posečené obilí. Kdo to zažil, tak ví, že pracovat při mlácení na vále, dá skutečně zabrat. Víím to sama i podle sebe. Ačkoliv jsem byla učitelské dítě – a my jsem žádné pole neměli – chodila jsem pomáhat na žně. Po několik let jsem chodila pomáhat na Vrška k Machovům, do rodiny bývalého běruňského starosty pana Macha. Dnes by mi to mohla dosvědčit Evička Machová, provdaná Bendáková, která sice tehdy ještě nebyla na světě, ale možná, že jí doma stále ještě visí na stěně fotografie, kde jsem i já zachycena, jak pracuji u nich na žních. Poznala jsem i práci na vále při mlácení, neboť jsem pomáhala při mlácení našim tehdy protějším sousedům Velechovským. Na vále se člověk skutečně musel otáčet, aby stále zásobil snopy muže, který už je dával přímo do stroje. Snopy musel mít stále připravené, aby mlátička nešla naprázdno. A tato práce se stala osudnou i naší sokolské kamarádce Anče. Pomáhala mlátit u Rohlíčků, byla na vále, ta se při té rychlé práci zpotila, ofoukl ji průvan a Aninka dostala rychlý zápal plic. Musela do nemocnice. My, naše sokolská parta, hoši i děvčata, jsem chodívali též každou neděli do Městce Králové do sokolovny na odpolední filmová představení. Hned další neděli, co byla Aninka v nemocnici, jsem se já a moje v té době blízká kamarádka Jaru Tománková (pozdější Havlásková) rozhodly, že před kinem zajdeme do nemocnice navštívit Aninku. Bylo jí tehdy 15 let, ležela v budově přes dvůr (za hlavní budovou), kde tehdy bývalo dětské oddělení. Teď už to v městecké nemocnici vypadá úplně jinak. K Anince nás nepustili. Ale ležela dole v přízemí hned u okna. Sestřička nám tedy okno otevřela. Právě Aninku krmila. Aninka jen stěží k nám otočila do okna hlavu, už vůbec neměla sílu. A já jsem se tehdy úplně polekala jejich očí. To nebyly blankytně modré oči, ale byly tmavé, snad všechno tmavá obloha se do nich stáhla a naplnila je nesmírným smutkem. Za několik dní jsem se šla já a děvčata k Příbylovým do Kroutilovy ulice zeptat, jak je Anince. Vyšla její sestra Mária pozdější Hochbergerová. „Děvčata, Anča dostala chuť na švestkové knedlíky.“ Jakou radost jsme měly!! Aninka se nám uzdraví a zase přijde mezi nás. Ale Aninka zakrátko zemřela. Tehdy byly pohřby z domu. Tak i Aninku přivezli z nemocnice domů. Když jsem se ten den večer sešly, rozhodly jsem se, že půjdeme



vlevo Fr. Tillman



Anna Příbylová

Anince naposledy zazpívat. A zazpívaly jsem jí. Písničku, kterou s námi i Aninka zpívala a kterou měla ráda „Už mně koně vyvádějí, už ně koně sedlají.“ A mně připadalo, že už i pro tu Aninku sedlají koně, aby ji ve zlatém kočáře odvezli někam tam daleko, nahoru. Vyšel starý pan Příbyl, tatínek Aninky. „Děvčata, pojdte dál.“ Zavedl nás do předního pokoje, kde v rakvi ležela naše Aninka ustrojená jako nevěsta. Tak se to dříve dělávalo. Když zemřela holčička, nebo mladá svobodná dívka, oblékli ji do svatebního. Když nemohla být nevěstou za života, tak alespoň ve smrti. Do dneška mám vrytý ten obrázek v paměti. Bylo mi tenkrát 14 let a poprvé jsem se tak setkala tváří v tvář smrti. Před námi v rakvi neležela ta naše Anče, veselá dívka kypící mládím tak, jak jsem ji znala. Přede mnou leželo drobounké děvčátko, ze které těžká nemoc a nakonec smrt vysála veškerou sílu. Nikdy na Aninku nezapomenu. Mé vzpomínky na ni by mi potvrdila její sestra Máňa Hochbergerová, kdyby dnes žila. Když jsme se někdy s Máňou za jejího života při mém pobytu u nás doma v Běrunicích sešla, často jsem s ní o Anince hovořovala. I na ty švestkové knedlíky se Máňa také pamatovala. A já dnes když jdu na běruňský hřbitov ke hrobu mých drahých, často se zadívám též na první hrob vpravo hned u hřbitovních vrat, kde je Aninka pochována a alespoň v duchu ji pozdravím naším sokolským pozdravem. „Nazdar, Aninko“.

Musela jsem se ve svém vyprávění zmínit též o této smutné události, která se navždy vryla v mou mysl.



Přišla krutá, zlá 2. světová válka. Kosila i v řadách Sokolstva. Sokolové byli zatýkáni, vězněni v koncentračních táborech, utýráni k smrti. Z řad běruňských sokolů tak odešel p. řídicí učitel Kasal a paní Pavla Votíková z Běruniček. Po válce běruňský Sokol uspořádal pietní rozloučení s nimi. Na přední straně sokolovny byl instalován pomníček a deska s jejich jmény. Deska byla později přenesena dovnitř do vchodu před sálem. Co se s ní stalo dál, nevím.

I za války jsem se snažili cvičit. Ale nic se nesmělo pořádat pod hlavičkou Sokola. Tehdy náš sokolský dorost dospěl a my jsem dle let postoupili do mužů a žen. Sokolská myšlenka v nás nezemřela, ačkoliv už tehdy probíhala válka. Pokračovali jsem dál v cvičení. Pamatuji se, že já jsem tehdy už sama vedla malé žákyně. I ostatní sokolové a sokolky se přidali a k 1. máji, mohlo to být asi v roce 1943, jsme v Opatrovně připravili cvičení pro veřejnost. I z této akce máme fotografie. Na jedné jsme my – cvičitelé, na druhé celá skupina účinkujících dívek.

Konečně přišel květen r. 1945 a s ním vytoužený konec války. Sokol se zvedl z prachu, teď už zase mohl volně dýchat, volně pracovat bez fašistické knuty za zády.

Rok 1946 byl přesmutný pro naši rodinu. V březnu zemřel náš dědeček Robert Svoboda, bývalý řídicí učitel na běruňské škole. Tentýž rok v listopadu zemřela dědečkova žena, naše babička Františka Svobodová. Dědeček byl věkově jedním z nejstarších členů běruňského Sokola. Sokolové mu vyjádřili svou úctu tím, že stáli čestnou stráž u jeho rakve.

Naši rodiče a tety nepřestali pracovat pro běruňský Sokol. Začaly se pořádat sokolské plesy, akademie, nacvičovat sokolská divadelní představení. Než budu psát celkově o těchto podnicích, popíši jeden velký sokolský podnik, který se uskutečnil 17. srpna 1947. Naši přišli na to, aby se uspořádaly sokolské dožínky. Tento nápad nadchl též ostatní sokoly a sokolky a všichni začali s vervou pracovat. Já už jsem tehdy studovala v Praze na filozofické fakultě, ale se sokolským životem u nás doma v Běrunicích jsem stále žila.

Opět se pamatuji, že nám vypomohl zase p. statkář Václav Král. Tentokrát nám zapůjčil valník opět i s koňským potahem. Ve dvoře u Králů jsme v předvečer dožínek valník ozdobili. Posloužil nám k tomu bílý a červený krepový papír, který jsem přidělali po obou stranách valníku. V čele jsem postavili jakousi stěnu, na které bylo namalováno vycházející slunce. Stěnu jsem ozdobili zelený chvojím a fábory v národních barvách. Připravili jsem tak alegorický vůz. Před stěnou na podstavci stála Milka Haltufová z Kroutilovy ulice. Představovala naši osvobozenou vlast.



Naše teta, pí. učitelka Marie Svobodová, oblékla Milku do dlouhých bílých šatů, přes tělo šerpu v národních barvách, na hlavě a v ruce vavřín. Před ní klečely malé sokolky a Láďa Kadaňů s houslemi a jako hrál. Dále jsem klečeli a stáli starší sokolové buď v sokolských nebo národních krojích. Bratr vše vyfotografoval. Fotografie zachycují všechny osoby z obou konců vozu. Na jedné fotce je Milka jako Vlast, na druhé hned první vlevo stojím já v národním kroji, vedle mne je v sokolském kroji Jarka Voska, před námi v národních krojích klečí Lída Letáková z Vršek a Jindra Mašinová z Ohrady. Dožínky byly slavné. Celou vesnicí šel dlouhý průvod



sokolů v sokolských nebo národních krojích. Nakonec se vše soustředilo na sokolském hřišti v Opatrovně u sokolovny. Já jsem tam zahajovala proslovem, ve kterém jsem se obracela k hospodyním a hospodářům, kteří svezli svou úrodu už v osvobozené vlasti. Můj projev mám též zachován. Také je zachována fotografie, která mě zachycuje při projevu. Stojím na naší zelené stoličce, aby mě bylo vidět neboť jsem ze všech stran obklopena krojovanými sokoly. Pak jsme ještě měli vystoupení. Mladých lidí nás bylo v Sokole hodně, dali jsem dohromady několik kolon po čtyřech dvojicích a náš tatínek s námi nacvičil českou a moravskou besedu, které jsme zatančili obecnstvu. Naše kolona je zvěčněna na fotografii. Zleva: R. Kasalová, J. Svoboda, I. Tillmanová, M. Fiferna, V. Šamsová (z Běruniček), L. Příbyl (z Vršek), L. Letáková (z Vršek), sedící V. Tillman. Celá slavnost byla zakončena večerní veselíci v sokolovně. Celého dne našich dožínek se zúčastnilo mnoho lidí i přespolních. Celkově se tehdy vybralo asi 45 tisíc korun.

Sokol nescházel ani po výchovné stránce. Dle sokolského hesla bylo nutno pěstovat nejen zdravé tělo, ale též zdravého ducha. V sokolovně se konaly další a další akademie, oslavy, sokolské plesy, sokolská posvícení, ale hlavně jsem tam hráli sokolská divadelní představení, teď už jako dospělí. Než začnu o tomto všem vyprávět, chci se ještě znovu zmínit o akademii asi z r. 1946-47. Bal to ta, o které jsem již psala, když jsem popisovala, jak v ní náš malý Zdeněk „zazářil“ při říkance „Prstíčky“. V té akademii jsme měli též jedno vystoupení já můj bratr Vladimír, nebo Vladěk, jak mu všichni tenkrát říkali a jak mu ještě dnes říkají žijící sokolové z našich mladých sokolských let Naši tehdy nelenovali a z našeho domu č. 163 přestěhovali do sokolovny na jeviště náš klavír. Při našem vystoupení Vladěk hrál na klavír a já jsem zpívala píseň. Byla to krásná, tklivá, ruská píseň, jmenovala se „Požalej“ (překlad „Slitování“). Nápěv je velmi krásný, slova jsou velmi smutná neboť mluví o lásce chlapce k dívce, která ale jeho lásku neopětuje. Číslo se nám opravdu povedlo, další dny nás lidé chytali a říkali nám jak se jim to líbilo. A ta píseň se mnou a s Vladěkou žije dodneška. Kdykoliv a kdekoliv máme možnost, tak Vladěk sedne ke klavíru, začne hrát a řekne: „Ivu, zpívej.“ A já zpívám tu naši píseň a oba jsem zase mladí a v duchu jsme opět na jevišti běruňské sokolovny tak, jako kdysi.

Při této akademii byla na jeviště přenesena též bradla, na kterých naši dorostenci a muži zacvičili nářadové soustavy. Ale ještě na něco si z této akademie vzpomínám, co i dnes, po tolika letech, vykouzlí úsměv na mé tváři. Závěrečným číslem akademie byla tak zvaná „živá socha“, kterou ze svých těl vytvořili dorostenci a muži. Vypadalo to velmi pěkně. Chlapci a muži se stavěli jeden na druhého do šířky a do výšky, takže socha sahala téměř až ke stropu. Nejdůležitější bodem této sochy byl Venda Haluška z Vršek, který dělal stojku. Další ho drželi za nohy a jistili ho tak a na něj potom navazovali další a další. Skutečně to byl velkolepý závěr akademie. Ale co se stalo. Opona v sokolovně byla taková, že se otevíraly a zavíraly její poloviny. Hoši tedy vytvořili sochu a opona se měla za chvíli zavřít. Ale běda!!! Opona se nějak zasekla a nešla zavřít. Hoši statečně vytrvávali ve svých pozicích, ale co chudák Venda? Jak měl hlavu dolů, už byl ve tváři celý rudý, jak se mu do hlavy hrnula krev. A najednou ta jeho hlava se začala otáčet. Na jednu stranu a na druhou a znova a znova. My ostatní jsem stáli v zákulisí přišlo nám to tak strašně k smíchu, že jsme se chechtali a chechtali. Obecnstvo nic nepozorovalo, všichni si mysleli, že opona se nezavírá proto, aby si vychutnali krásu „živé sochy“. Jen ten Venda chudák musel stát vzhůru nohama, jeho „hlavička“ se třepetala ze strany na stranu a v těch pohybech byl vyjádřen údiv: „Lidi, co se to děje? Jak dlouho mě takto ještě necháte?“ Konečně se podařilo oponu zatáhnout ale my jsme byli usmátí! Musím říci, že i Venda to pak vzal s humorem a nakonec se tomu smál s námi.

My jsme si vůbec – všichni sokolové – potrpěli na různé „legrácky“. Byli jsme mladí a k mládí veselost patří. Na jaře a v létě až o podzimu, kdy ještě bylo slušné počasí, jsme se večer scházeli v Opatrovně. Tam

byl náš sokolský ráj. Hráli jsme volejbal, byl tam rozběh a pískové doskočiště, kde jsme trénovali skok daleký, jiní se cvičili v hodů diskem, koulí atd. Když už byla tma, složili jsme náčiní, ale v naší zábavě jsme pokračovali. Bratr Vladěk a náš soused Mírek Fiferna uměli hrát na kytary. Sebrali je a celá skupina sokolů a sokolek jsem šli za hřbitov na silnici k Běruničkám. Tam to v našem mládí vypadalo úplně jinak než je to teď. Po stranách silnice, a to zvláště po pravé straně, byly hluboké příkopy. Byl sráz, pak rovná plocha a zase sráz. Na ty příkopy jsem se všichni usadili, naši kytaristé začali hrát a všichni jsem dvojhlasně zpívali jeden šlágr za druhým. Jistě i ti mrtví na hřbitově byli rádi, že slyší jásavé písně.

Jednou jsem zase šli z Opatrovny celá sokolská parta. I před našima jsme měli lavičku, druhá byla naproti u Velechovských a třetí u našich sousedů Brzákových. Naše parta ten večer nedošla dál než na Brzákovu lavičku. Tam jsem seděli, běhali, smáli se atd. vůbec jsem si neuvědomili, že už bylo možná 11 hodin v noci. Najednou šplách! A všichni jsem byl jako vodníci. Vedle lavičky bylo Brzákovo okno a z místnosti, kde oni spali. Paní Brzáková už chtěla spát, ale nemohla usnout kvůli našemu hluku. Tak do kýble nabrala vodu, tiše otevřela okno a ta její sprcha nás měla vzpamatovat. Také vzpamatovala, rozešli jsme se. Ale rozhodně jsem schválně nerušili, tak nějak při svém mládí jsme si neuvědomili situaci. Kdyby byl Venoušek Brzáků živ, také by mi tu „vodní lázeň“ potvrdil. Věděl o tom též a i s ním jsem si nato v pozdějších letech vzpomínala.

Nebo: oženil se jeden z nás – Ota Patera. Bral si z Kněžiček Blážu Horákovou. Samozřejmě my po našich večerních volejbalových jiných rozcvíčkách v Opatrovně jsem přišli nato, že se zajdeme do Kněžiček na svatebčany podívat. Zase nám nevadilo, že už bylo možná 9 i více hodin večer. A tak jsme šli. To by bylo příliš slabé slovo, že jsem „šli“ Cesta do Kněžiček nám trvala Bůh ví jak dlouho, protože my jsme běhali, honili se, chechtali se, strašně jsme si tehdy užili legrace. Dnes by mi to potvrdila Lída Letáková, nynější Mašindová z Ohrady, protože ta tehdy absolvovala tu naši usmátou cestu do Kněžiček také. Často si teď při setkání v Běruničích na to vzpomínáme. Do Kněžiček k Horákovům jsme tak přišli až někdy v 11 hod. večer. Pozvali nás všechny dál, pohostili nás. Vnesli jsme mezi svatebčany veselí a pamatuji se, jak mi Ota i Blázá říkali, jakou mají radost, že jsem přišli.

Naše sokolské mládí a společný zájem nás tak nějak stmelovaly dohromady, cítili jsem se jak o jedna rodina. Ale hodně nás stmelovaly též přípravy různých sokolských podniků, plesů a hlavně pak nácvičky divadelních představení. Hodně si pamatuji sama, ale též mi pomohly záznamy mého bratra Vladěka, který si tehdy vše zapisoval.



Každý rok se konaly sokolské plesy. Tak bratr měl poznamenáno.

19.1.1946 – ples v sokolovně. Už před tím sokolové dobrovolně jeli na chvojí na výzdobu sálu. Vybralo se 13 tisíc.

1.3.1947 – sokolský ples v sokolovně. Už dlouho před plesem sokolové sami vyrobili listy a květy na výzdobu při plese. Ten měl začít v 19 hodin, ale lidé se scházeli mnohem dřív, a tak už v 18,30 hodin se tancovalo. Lidé zdarma nosili dorty do tomboly. Na plese se vybralo 15 tisíc.

Do příprav na plesy už zasahovaly též zkoušky a nácvičky divadelních představení. Zase naše tomuto věnovali své veškeré síly. Tatínek opět měl na starosti plakáty, zhotovení kulis, se svou sestrou a naší tetou Annou Tillmanovou nacvičovali s orchestrem hudbu. Naše maminka Miloslava Tillmanová a tety Marie Tillmanová a Marie Svobodová s námi divadlo nacvičovaly. Maminka a teta M. Tillmanová dělaly při zkouškách a pak při představení nápovědy. Divadly opět ožila naše kuchyň v domě č. 163. Dokud se divadla nacvičovala v zimě, tak ze začátku se zkoušky konaly u nás, protože v sokolovně byla ještě zima. Pak už ale byla potřeba přejít na jeviště v sokolovně, protože se muselo přesně nacvičit, odkud kdo přijde, kam odejde, kam se na jevišti postaví atd. Hráli jsme hodně operety a jak jsem se těšily, když už jsme uměli texty i melodie písní a na zkoušky už přišli též muzikanti a zkoušelo se dohromady! Naši chtěli, aby se v divadelních představeních uplatnilo co nejvíce lidí. Tak u každé operety se jako vložky nacvičovala též taneční vystoupení mohlo se jich zúčastnit hodně děvčátek – sokolských žákyň či dorostenek. Maminka a tety na určitou hudbu vymýšlely taneční kroky. Pamatuji se, že i já jsem jim v tom pomáhala, když jsem na víkendy přijela z Prahy domů. A ústroje pro baletky? Řeklo se třeba. Ladit do růžova. A už maminky malých sokolek sháněly růžový krepový papír, ze kterého se udělaly sukničky, bílá halenka se doma našla, na ni se vyrobily umělé růžové kvítky a pentličky, stejné do vlků, na nohy se z bílé látky ušily tlapky a bylo oblečení hotové. Malé sokolky pak zářily jedna víc než druhá, protože maminky a babičky se předháněly, aby ta jejich baletka byla ta nejhezčí. Tak přípravou na sokolské divadlo žila celá vesnice.

Tatínek narýsoval plán sedadel v hledišti v sokolovně, ten se spolu se vstupenkami dal do obchodu

k Tománkovým, kde tak byl předprodej. Různou cenu sedadel tatínek na plátnu odlišil barevně. A paní Tománková nestačila zatrhávat místa, která se už prodala. Mnohdy už bylo vyprodáno, ale byli další zájemci, a tak jsem za týden, či za určitou dobu, naše divadlo rádi opakovali. Na naše sokolská divadelní představení přijížděli i diváci z okolních vesnic a nás ten zájem těšil a ještě s větší vervou jsme se pustili do další práce.

Dle záznamů bratra Vladka mohu poznamenat, že 27. ledna 1947 byla první čtená zkouška na divadlo „Emánek to zařídí“

Zkoušky jsme měli každý druhý den, generálka byl 1. března a v neděli 2. března byl o představení. Hráli jsem odpoledne i večer. Vybralo se 5 800 Kč. Bratr zachytil i obsazení jednotlivých rolí v tomto představení.

Emánek – Vladimír Tillman, Eva – Raduše Kasalová, Špulka – Václav Brzák, Viktorie – Iva Tillmanová, Amalie – Máňa Svobodová, Hrabě – Ríša havránek, Služka – Máňa Havlásková, Adam - Jarka Dvořák

Po tomto představení nám někdo říkal, že přijeli i diváci z blízké vesnice na Poděbradsku (nepamatuji se její jméno) prý už během našeho představení si říkali, že si to u nich zahrají také a rozdělovali si úlohy, kdo bylého mohl hrát. Ti mladí lidé pak skutečně přijeli k nám a prosili naše o radu a též si půjčili i nějaké rekvizity. Naši jim rádi poradili a pomohli.



A my jsem se pustili do dalšího představení 10. března 1947 jsme měli první zkoušku na divadlo „Cestička ke štěstí“. Obsazení rolí:

Třepáček – Sláve Steklý, Mariana – Anna Hofmanová (Chocenská), Příval – Slávek Mašinda, Lád'a – Dobra Hochberger, Jarka – Iva Tillmanová, Mia – Zdeňka Otčenášková, Paleček – Mírek Fiferna, Nad'a – Máňa Svobodová, Vojtík – Lád'a Příbyl, Gréta - Líba Šulcková, Polívka – Venda Brzák, Filoména – Ant. Hájková (Velechovská), Skvrna – Vladimír Tillman, Bauman – Jarka, Dvořák, Čísník – Zdeněk Louda

Tuto operetu jsem zahráli 6. dubna 1947. Hráli jsem odpolední a večerní představení. Vybralo se 9000 Kč. Ale pro velký zájem jsem představení opakovali v neděli večer 20. dubna. Vybraly se 4000 Kč. Jak jsem se už zmínila, naše sokolská divadelní představení se stala známá po celém Poděbradsku. Na toto naše opakované představení přijelo 27 lidí z Velenic. Také jsem organizovali společné sokolské výlety. Bylo to v červenci r. 1947, kdy jsme si udělali společný výlet na Sněžku. Vyjeli jsem v noci už v půl třetí. Tehdy nás vezl Ota Patera nákladákem od Kvety, to byl název spojený s firmou Matějka z Městce Králové. Na Sněžku jsem samozřejmě museli vystoupit sami, pak zase sestoupit a Ota nás přivezl zase domů asi ve 20 hodin.

V listopadu r. 1947 byla v sokolovně mikulášská zábava. Divadlo „Už je zase v Čechách jak bejvalo“ jsme poprvé zahráli na Boží Hod o Vánocích, a to 25. 12. 1947. Z odpoledního představení se vybralo 2500 Kč, z večerního 7000 Kč. Pro velký zájem se znovu opakovalo 1. ledna 1948, kdy se vybralo 6500Kč. Čili toto naše divadelní představení vyneslo Sokolu celkem 16000 Kč.

Obsazení.

Martin – Venda Brzák, Kateřina – Jaru Havlásková (Tománková), Madelaine – Líba Šulcková, Rozmarýnek – Slávek Steklý, Pepička – Zdenka Otčenášková, Zvonimír – Vladěk Tillman, Zuzanka – Iva Tillmanová, Jiří Boháč – Lád'a Příbyl, Marcela – Máňa Svobodová, Ryval – František Pavlásek, Zlámal – Jarka Dvořák



Naši se snažili vybírat vždy taková divadelní představení, aby působila též výchovně. Pamatuji si dodnes závěrečnou píseň z jednoho našeho představení, kterou jsme zazpívaly všichni herci, když jsem se nakonec shromáždily na jevišti. Píseň oslavovala krásu naší země. Obecenstvo tehdy bouřlivě tleskalo a vyžádalo si opakování. Pamatuji se, že jsme píseň opakovali třikrát.

Ten, kdo nezná naši krásnou zemi,
Nejkrásnější zemi mezi všemi,
Musí jít světa kraj,
By uviděl zemský ráj.
Zlatá pol, bory, šumné lesy
A ty hory a ty černé lesy,
Které stojí jako nemá stráž
A ochraňují draný domov nás.

Refrén:
Ta naše krásná zem
Je jako zahrádka,
Když jaro odletí
A přijde máj
Když všechno rozkvétá,
Je to jak pohádka,
Ta naše země je
Pozemský ráj!
Když slunce zahřeje
A všude samý květ,
Jak Bůh když usměje
Se na ten svět.
Tanaše krásná zem
Je jako pohádka,
Ta naše země je
Pozemský ráj!

Čím dále jsme divadla nacvičovali, tím víc v nás ve všech sílilo nadšení a vždy jsme se na vše moc těšili. I ostatní přemýšleli, jak divadlo vylepšit. Možná, že to bylo právě při divadelním představení „Už je zas v Čechách jak bejvalo“, už si to přesně nepamatuji, ale jednou za naší maminkou přišel Lád'a Přibyl a Mírek Fiferna. Maminka dělala vždy náповědu, a tak každé představení znala zpaměti. Hoši tedy za ní přišli: „Paní učitelko, my jsem se při kytáře naučili zpívat dvojhlasně píseň a rádi bychom ji při divadelním představení zazpívali. My vám ji zazpíváme.“ Zazpívali a maminka řekla: „Ano, hoši, tu píseň do představení přidáme.“ Opravdu našla místo mezi dějem, kdy oba hoši – Mírek s kytarou – zahráli a dvojhlasně zazpívali. Už si dnes nevzpomínám, co to bylo za píseň, ale vím, že to byla melodicky pěkná písnička z našeho mládí. Chlapcům se opravdu povedla a měli úspěch. Ráda vzpomínám na takovéto hezké okamžiky z našeho sokolského mládí, které mi utkvěly v paměti.

Těž jsem ještě hráli divadlo „Na Závěťtí pod Šumavou“

Já jsem tam hrála Kačku a mým partnerem byl Jarka Vlachů z Vyklek. Tehdy nám také jednou rolí vypomohl pan učitel Vilémovský. Maskérem na všech našich divadelních představeních byl pan Šolta, holič, též věrný sokol. 10. ledna 1948 byl tradičně jako každý rok sokolský ples. Vybralo se 11600 Kč. Ples trval až do rána do 8 hodin. Ale do 1. hodiny v noci byla vypnutá elektrika. Ovšem ples se nepřerušil. Lidé se sebrali a z domova přinesli petrolejky, takže ples pokračoval. V 1 hodinu zase elektriku zapnuli.

Jaro roku 1948 sokolská jednota zasvětila přípravám na XI. Všesokolský slet, který se měl konat v Praze na konci června na začátku července r. 1948. Všude se pilně cvičilo. V jednotlivých jednotách se konala předletová vystoupení pro veřejnost. V Běrunicích to bylo 16. května 1948. Vybralo se 12 000 Kč. Všechny naše sokolské podniky v Běrunicích byly hojně navštěvovány veřejností. My jsme jezdili cvičit i



do jiných jednot. Mám z takových zájezdů zachované malé fotečky. Na nich je vidět, jak jsme se o jednotlivých přestávkách mezi cvičeními bavili a o legraci jsme neměli nikdy nouzi..

Jak jsem už psala dříve, tak X. Všesokolského sletu v r. 1938 se z běruňské jednoty zúčastnil v Praze jen náš tatínek se svými „hochy – dorostenci“ Ale na XI. Všesokolský slet v Praze 1948 už se z běruňského Sokola připravovali i další. Určitě do Prahy jeli běruňští dorostenci. Bratr Vladěk je zachytil na fotografii při příjezdu na pražské nádraží. A určitě se tohoto sletu zúčastnily též běruňské sokolky – ženy a též běruňští sokolové – muži. Jak jsem se už také zmínila, já jsem tehdy už studovala v Praze a i tam



jsem chodila cvičit do Sokola, a to na Vinohradech. Blízko od vinohradské sokolovny jsem bydlela. Sokol – Vinohrady dělala při sletových cvičeních na Strahově čela. Dělali jsme přísné zkoušky a byla jsem též vybrána. Celé večery jsme měli na strahovské stadionu nácviky. Naše četa byla důležitá, nesměli jsme nic splést, kdybychom při nástupu zabočili my jinam, za námi by byla šla špatně ta velká masa cvičenců. Čili na sletě jsem musela cvičit za pražský Sokol – Vinohrady, ale v průvodu jsem šla s našimi ženami Sokola Běrunice. Při sletu byly zvlášť dny dorostu, a tak i průvod dorostu. Ze dne dorostu mám fotografie, na kterých naše maminka, já a náš malý bratr Zdeněk s radostí z chodníku máváme sokolskému dorostu.

Další sokolské podniky:

12. 9. 1948 byla v sokolovně posvícenská zábava. Vím, že jsem před ní pomáhala našemu tatínkovi s výzdobou sálu. Při zábavách nebo plesech bylo před jevištěm zábradlí a na jevišti byly stoly, kde seděli návštěvníci. Při tomto posvícení jsme s tatínkem přes celé zábradlí připevnili bílý balící papír a na něj jsme velkými písmeny barevně napsali: „To je naše posvícení.“

Vedení běruňského Sokola v roce 1948:

Starosta: František Tillman vzdělavatel: František Pavlásek

Náčelník: Slávek Mašinda vedoucí dorostenců: Ota Patera

Náčelnice: Věra Poláková (učila v Běrunicích) vedoucí žáků: Josef Kakrda

Přišel rok 1949.

12. února 1949 se konal tradiční sokolský ples. Jako obvykle byl bohatě navštíven. Vybralo se 15000 Kč.

Ale projevila se lidská zloba. Hned druhý den 13. února se KSČ svolala schůzi. Někteří představitelé KSČ křivě obvinili některé sokoly, že na plese mluvili proti nim. Došlo to tak daleko, že hned 14. 2. vyšetřovali četníci. 15. 2. bylo další vyšetřování na obecním úřadě. 16. 2. dokonce přijela kriminálka kulturní a společenskou činnost Sokola Běrunice. Sice se pak ještě konaly plesy, ale to bylo vše.

Já jsem se pak už vdala mimo domov a novinky z Běrunic jsem se dozvíдалa jen při mém příjezdu domů. Proto vím, že v květnu r. 1958 naposledy jeviště v sokolovně hostilo malé žáčky a žákyně, kdy naši s nimi nacvičili dětské představení „Stříbrná studánka“. Je zachováno několik fotografií. Tatínek je zachycen při organizační práci a v orchestru, maminka a teta jsou zachyceny, jak před představením ještě upravují malé herce. Na jedné fotografii je též záběr publika.

Pokus o obnovení práce Sokola v naší zemi byl v roce 1968, ale tehdejší politická situace veškerou snahu umlčela.

Náš tatínek zemřel v roce 1971. I pak mi maminka říkávala, že v sokolovně byl nějaká zábava, nebo i snad ples, ale postupně i to přestalo.

Ale my staří běruňští sokolové, pokud jsme ještě živi, stále vzpomínáme na naše krásné sokolské mládí. Jednou, už teď v nedávných letech, když jsem byla doma v Běrunicích, šla jsem okolo Steklých. U nich na dvoře na lavičce seděla Zdena Steklá, bývalá Otčenášková z Ohrady. Měla jsem čas, a tak jsem k ní přisedla. Seděly jsem tak spolu víc než hodinu a celou dobu jsme vzpomínaly na naše krásné sokolské mládí a zazpívaly jsme si spolu plno písní, které jsme si obě pamatovaly z našich sokolských divadelních představení.

Je to asi 5-6 let, též při pobytu doma, jsem šla okolo sokolovny a zjistila jsem, že je tam otevřeno. Šla jsem se tedy podívat dovnitř. Padl na mne tehdy velký smutek, když jsem zjistila, jak sokolovna chátrá.

Ale teď v poslední době se zase rozjasnívá. Jak jsme byli s bratrem mile překvapeni, když jsme přijeli domů a při naší cestě z nádraží do našeho domu č. 163 se na nás už z dálky usmívala krásně bíle natřená okna sokolovny! A dokonce se letos v červnu připravuje oslava 100. výročí založení Sokola v Běrunicích!

Neodolali jsme! Sokolovna byla otevřená, pracovali tam dva muži. A



já jsem s bratrem a jeho ženou

vstoupila opět do sálu, kde jsme v dětství a mládí prožili tolik radosti. Úplně mě dojalo, když jsem zjistila, že ve stropě jsou stále dva háky, na kterých v našem sokolském mládí byly zavěšeny kruhy. A další hák ve stropě u jeviště, na kterém vysívalo lano na šplhání. Šla jsem dál. Po starých už omšelých dřevěných schodech jsem vystoupala na jeviště. A zase jsem byla mladá jako kdysi, jako tenkrát, když jsem na tom jevišti vystupovala v našich sokolských divadelních představeních. Najednou jsem byla plná síly a mimovolně jsem začala zpívat tu milou píseň o kráse naší země z našeho divadelního představení. Za posluchače jsem měla jen bratra a švagrovou, ale nejednou mi připadlo, že je nás jevišti plno, sál že je plný lidí jako kdysi a ti lidé tleskají a my znovu a znovu opakujeme naši píseň jako tenkrát. Vše tak nějak zavonělo vzpomínkou na naše krásné sokolské dětství a mládí.

Proto chci já a můj bratr Ing. Vladimír Tillman teď poděkovat p. starostovi Ing. Zimovi a celému vedení za to, že se ujali sokolovny, dají jí do pořádku, a tak sokolovny, celoživotní díl o našeho tatínka, maminky a teď opět zazáří v plné své kráse a stane se ozdobou naší vesničky Běrunice.

Na počest oslav 100. výročí trvání Sokola v Běrunicích své vzpomínky zapsala

Prof. Mgr. Iva Plchová – Tillmanová

Pardubice v červnu 2005



Běrunická sokolovna byla po rekonstrukci znovu slavnostně otevřena na posvícení 9. září 2006.